

תורה ומדינה הלכה למעשה- דיני פרעון חוב וגביתו ע"י הוצאה לפועל ופשיטות רגל ע"פ תורה

- בשלהי מסכת בבא בתרא מובאת מחלוקת יסודית מאוד, המתפרסת על חלקים נרחבים מאוד של דיני הממונות בעניין שיעבודא דאורייתא. פירוש הדבר הינו, האם מהתורה כאשר אדם מלווה לחברו כסף, נכסיו של הלווה משתעבדים ברגע ההלוואה להחזר החוב, ולמעשה שייכים במידה מסוימת עד פירעון החוב בשלמותו למלווה, או שמא כל השייכות של המלווה לנכסיו הלווה בעקבות ההלוואה שלווה הינה מדרבנן בעלמא. אחת מההשלכות של מחלוקת זו הינה דברי הגמ' לפיהם, ישנה מצווה על בעל החוב לפרוע את חובו. מהגמ' עולה שמצווה זו הינה מצוות עשה לכל דבר ועניין, וכשם שעל מצוות עשה מהתורה, כגון לולב ותפילין כופים את האדם לקיים, כך גם, לדברי הגמ', יש לכפות את האדם לפרוע חובו. מכיוון שכך דנו הראשונים בסוגיה, מהי אותה מצוות עשה. הריטב"א מביא את דברי ר"י, לפיהם מכיוון שהוא נוקט להלכה ששיעבודא לאו דאורייתא, וממילא אין חיוב מכח השיעבוד על נכסיו הלווה לפרוע את החוב, לכן ישנו פסוק ממנו עולה מפורשות שישנה מצווה, ככל המצוות הכתובות בתורה, לפרוע הלוואה. הפסוק לדברי ר"י הינו: "יוציא אליך את העבט החוצה". מדברי ר"י עולה שאם היה סובר ששיעבודא דאורייתא, ממילא לא היה צורך כלל בפסוק האומר מפורשות שישנה מצווה לפרוע חוב. משום שכפי שהבאנו לעיל, משמעות שיעבודא דאורייתא הינה, שמהתורה יש למלווה חלק בכל נכסיו הלווה, ובמידה והלווה ימאן לפרוע את חובו, דומה הדבר לגנב שאינו מעוניין להשיב את גניבתו, וברור שאסור לו לעשות כן, וכן נראה מדברי השיטה מקובצת בסוגיה. ואכן, בדברי הרשב"ם בעניין מקור הדין לשיעבודא דאורייתא, אנו מוצאים את אותו הפסוק, אשר מהווה לדברי ר"י את המקור לכך שפריעת בעל חוב מצווה- "יוציא אליך את העבט החוצה". כלומר נחלקו הראשונים, האם מפסוק זה נלמד ששיעבודא דאורייתא, ולכן חייב הלווה לפרוע את חובו, שהרי בלא פירעון החוב נחשב מעין גנב של השווי אותו לוה מחברו, או שמא אין באי פריעת חוב משום גזל, אלא שישנה חובה הנלמדת מהפסוק לפרוע את החוב. רש"י מביא שהמקור לכך שפריעת בעל חוב היא מצווה הינו הפסוק "הן צדק" ממנו לומדת הגמ' שחייב אדם לעמוד בדיבורו, וממילא מכיוון שהבטיח למלווה שיפרע את חובו, חייב לעמוד בדיבורו ולפרוע לו חובו. נראה שהסיבה שרש"י נקט בפסוק זה כמקור, הינה העובדה שסובר ששיעבודא דאורייתא, וממילא כדברי הרשב"ם לשיטה זו, שדין זה נלמד מהפסוק "יוציא אליך..." ממילא לא יכול פסוק זה לשמש כמקור ללימוד שפריעת בעל חוב הינה מצווה. לכן ישנו צורך בפסוק אחר, ממנו ילמדו דין זה, לכן הביא רש"י פסוק זה, ולא הפסוק המובא בדברי ר"י.
- הרא"ש בהסברו לסוגיה מביא, ששאלת הגמ' מה יעשו בלווה שאינו מעוניין לפרוע ולקיים את המצווה של פריעת בעל חוב, עוסקת באדם שמנסה להבריח נכסיו ע"מ שלא לפרוע את חובו, אך באדם שנכסיו מצויים תחת ידו, סובר הרא"ש שברור לכולם שניתן לרדת לנכסיו מדברי הגמ' לפיהם, כהבנת הרא"ש, בית הדין יכול להיכנס לביתו של הלווה ולקחת משם נכסים בשווי חובו. ממילא לא על דין זה שואלת הגמ' האם כופים את הלווה או לא. לעומת דברי הרא"ש, השיטה מקובצת בעסקו בשאלה על איזה מקרה בדיוק דנה הגמ' בעניין פריעת בעל חוב מצווה, מגיע למסקנה דומה לזו של הרא"ש, אך אומר שהסיבה לכך שלא מדובר על נכסיו הלווה בעצמו הינה, משום שמובא מפורשות במשנה בבא בתרא שנפרעים מהלווה, ומשמע שנפרעים אפילו בעל כורחו. ממילא מבין גם הוא שהדין הינו סביב השאלה האם ישנו חיוב פריעה ג"כ על אדם שמבריח נכסיו בדרכים שונות ע"מ שלא יגבו ממנו, או שמא חיוב הגביה הינו רק מנכסיו הגלויים שלפנינו. נראה שכל אחד מהראשונים הוכיח ממקור אחר את העובדה שלכל הדעות הגביה מנכסיו הגלויים של האדם הינה פשוטה לגמ', ולא על כך שאלה היא, על גבולות פריעת בעל חוב שהיא מצווה, מפני מחלוקת אחרת הקיימת ביניהם. דברי הראשונים פשוטים יותר לכאורה, שהרי מביא הוא פסוק מפורש, ממנו עולה שנכנסים לביתו לגבות את נכסיו. ממילא דין פריעת בעל חוב מצווה, עוסק במקרים מורכבים יותר להבנתו בגמ'. נראה שהסיבה שהשיטה מקובצת וסיעתו לא הוכיחו דבריהם ישירות מפשט הפסוק, שמהווה מקור חזק וברור יותר, מאשר המשנה ושאר המקורות המובאים מדבריהם הינה, שהינם מהסוברים כשיטת הרמב"ם בעניין גביית החוב מבעל חוב, אשר לשיטתם אין בשום אופן יכולת, אפילו לשליח בית דין, להיכנס לביתו של הלווה ע"מ לגבות את חובו. ומה שאומרת הגמ' לשליח ב"ד יכול לכפות את הלווה להחזיר חובו, היינו שכופהו להיכנס הוא (הלווה) לתוך ביתו, להוציא למלווה המחכה בחוץ נכסים בשווי חובו, אך שליח בית דין בעצמו לא יכנס לביתו. דברים אלו של הרמב"ם וסיעתו עומדים בניגוד למה שמובא בראש בשם ר"ת, וכפי שאומר הב"י, הרא"ש עצמו מסכים עם דעת ר"ת, שלצורך גביה שליח ב"ד נכנס לביתו של הלווה להוציא כל נכסיו ע"מ לפרוע בעל כורחו למלווה. נראה שסוד מחלוקתם הינו, היחס לדין פריעת בעל חוב מצווה. מדברי הרא"ש נראה שסובר שפריעת בעל חוב מצווה הינה רלוונטית גם לדברי הסוברים להלכה ששיעבודא דאורייתא. כלומר למרות שמכיוון ששיעבודא דאורייתא נכסיו הלווה שייכים ברמה מסוימת גם למלווה, שזוהי משמעות המילה שיעבוד, וממילא כפי שהבאנו לעיל, יש בכך משום גזל אם ממאן הלווה לפרוע את חובו, ישנו ערך מוסף באמירה שפריעת בעל חוב מצווה, והוא כדברי הרא"ש, שאפילו אם מנסה הלווה להבריח נכסיו ע"מ שלא לפרוע את חובו, מ"מ כופים אותו בית הדין לפרוע את חובו ע"מ שיקיים את המצווה של פריעת בעל חוב. ממילא להבנת

הרא"ש ור"ת, מובן מדוע ישנה חובה לכפות את הלווה להוציא כל מה שיש לו בביתו, אף בכפיה ע"י שליח בית הדין הנכנס לביתו, ולכן נדחקים ר"ת והרא"ש ההולך בשיטתו, ומסבירים את הגמ' האוסרת כניסת שליח בית דין לביתו של הלווה בעניין לקיחת המשכון בלבד, אך לצורך גביית החוב יכול להיכנס שליח בית דין לגבות את החוב, למרות שדבר זה לא כתוב במפורש בגמ'. לעומת זאת הרמב"ם וסיעתו מבינים, כפי שנראה מדברי השיטה מקובצת, וכן נראה מדברי המאירי, שמי שסובר ששיעבודא דאורייתא חולק על מי שסובר שפריעת בעל חוב מצווה, וממילא מכיוון שדעת הרמב"ם שלא כדברי ר"י הנ"ל המובאים בריטב"א ששיעבודא דאורייתא, אין כל השלכה להלכה לפריעת בעל חוב מצווה, שהרי אמירה זו נאמרה רק לסוברים ששיעבודא מדרבנן בלבד. לכן יותר נהיר לרמב"ם לומר כפשט דברי הגמ' ממנה עולה, שאין לשליח ב"ד להיכנס כלל לביתו של הלווה, אף לא לצורך גביית החוב שהרי הגמ' לא היבאה חילוק זה כלל. לכן מובן גם מדוע הרמב"ם אינו מוטרד מקושיית הרא"ש, כיצד יכפו את הלווה לפרוע את חובו מדין פריעת בעל חוב מצווה בלא כניסה לבית הלווה, שהרי לדעתו כדברי השיטה מקובצת והמאירי, אין דין זה שייך להלכה כלל ועיקר, וממילא נותר להלכה דין שיעבודא דאורייתא בלבד, שמשמעותו שכל נכסי הלווה במידה מסוימת שייכים גם למלווה לצורך פריעת החוב, אך אין זה אומר שניתן יהיה להיכנס לבית הלווה בניגוד לפסוקים המובאים בתורה ומבוארים בגמ' ב"מ, אלא ככל גזל באשר הוא יש לעשות מאמץ לכפות את הלווה, אך מכיוון שהתורה אסרה להיכנס לביתו יש צורך לחשוב באופנים שונים כיצד להוציא הממון מביתו. לעומת זאת לשיטת ר"ת והרא"ש, זהו החידוש שחידשה התורה באמירתה שפריעת בעל חוב מצווה, שיש לעשות מעבר לכל מצב בו ישנו ממון אצל אדם שאינו שייך לו, אלא כופין אותו עד שתצא נפשו כדברי הגמ', כאשר כפיה זו כוללת אפילו כניסה של שליח בית דין לביתו ע"מ לגבות חובו, הנובעת מהתוספת של דין פריעת בעל חוב מצווה על גבי העובדה ששיעבודא דאורייתא. נמצא שישנם שלוש שיטות בראשונים בעניין היחס בין פריעת בעל חוב מצווה לבין שיעבודא דאורייתא. לדעת התוספות הלכה ששיעבודא הינו מדרבנן בלבד, וממילא חובת הפירעון הינה רק מדין פריעת בעל חוב מצווה. לשיטת הרמב"ם הסובר ששיעבודא דאורייתא, אין דין פריעת בעל חוב מצווה להלכה, משום שמאמר זה נאמר רק לסוברים ששיעבודא מדרבנן בלבד. לשתי השיטות הללו, אין כל סיבה לדחוק דברי הגמ' ולומר שמותר לבעל חוב להיכנס לביתו של הלווה ולפרוע את חובו בעל כורחו, אלא כפשט הגמ' ממנה עולה שגם שליח בית הדין יעמוד בחוץ, והלווה עצמו יוציא אליו החוצה את פירעון החוב. לעומת זאת לדעת הרא"ש ור"ת, חוץ מהעובדה שסוברים ששיעבודא דאורייתא, מבינים שגם לשיטה זו נאמר פריעת בעל חוב מצווה. ממילא התוספת של פריעת בעל חוב מצווה על כך ששיעבודא דאורייתא, גורמת להגדלת האכיפה של בית הדין על פירעון החוב, כולל כניסה לביתו של הלווה שלא כפשט הפסוקים בדין זה המבוארים בדברי הגמ' בבא מציעא, אלא אחר אוקימתות מסוימות הנעסות ע"מ להבין את הגמ' לשיטה זו. השו"ע מביא להלכה גם את דעת הרמב"ם וגם את דעת ר"ת, וממילא מחלוקת זו אם מותר לשליח בית הדין להיכנס לביתו של הלווה לפרוע את חובו, לא הוכרעה להלכה, אם כי הב"י נוטה יותר לדעת ר"ת.

- הגמ' במסכת בבא מציעא, מסתפקת בסוגיה האם מסדרים לבעל חוב או לא. דהיינו אם בעת גביית החוב למלווה, מוציאים מהלווה את כל אשר יש לו כולל הכל, או שע"מ לא להשפילו יתר על המידה, וע"מ שיוכל להשתקם בעתיד משאירים לו את הצרכים המינימליים הנצרכים לו לקיום, כגון אוכל לשלושים יום וכן מלבושים ל"ב חודש ומיטה לשינה וכדומה. בנוסף משאירים לו, לשיטת הסוברים שמסדרים לבעל חוב, גם כלי אומנותו ע"מ שיוכל לשקם עצמו, ובעתיד גם לפרוע את יתרת חובו. מדברי הגמ' עולה מפורשות, שלולי הפסוקים הנלמדים מהתורה בעניין, לא הייתה מחשבה כלל לסדר לבעל חוב, שהרי חייב להשיב חובו, בין מצד חיוב הפירעון מדין פריעת בעל חוב מצווה, ובין מצד שיעבודא דאורייתא. הראשונים נחלקו כיצד לפסוק להלכה בסוגיה זו. ר"ת סובר שלא מסדרין כלל לבעל חוב. ממילא בעת הגביה גובים מבעל החוב הכל כולל הכל. לעומתו הרמב"ם פוסק שמסדרין לבעל חוב. ע"פ יסוד הדברים הנ"ל נראה ג"כ להבין את שורש מחלוקת הראשונים בעניין זה. לשיטת ר"ת הסובר שמעבר לכך ששיעבודא דאורייתא, ישנה גם חובה לפרוע מדין פריעת בעל חוב מצווה, ממילא נוטה יותר אף שלא כפשט הגמ', אלא כגרסא אחרת בגמ', לפיה לא מסדרין לבעל חוב. דין זה נלמד ג"כ מהתוספת של פריעת בעל חוב מצווה. לכן ע"מ לעזור לו לקיים מצווה, אין להותיר אצלו דבר אלא יפרעו ממנו כל מה שניתן. לעומת זאת לדעת הרמב"ם אשר סובר שכל חיוב הפריעה הינו מדין שיעבודא דאורייתא, ממילא ניתן להבין כפשט דברי הגמ', לפיה מסדרין לבעל חוב כפי שאמר אליהו הנביא, שהרי אין בנוסף לכך פריעת בעל חוב מצווה. בסוגיית מסדרין לבעל חוב פסק השו"ע כדברי הרמב"ם, לפיהם לא גובים מבעל חוב את מלוא חובו, אלא משאירים לו יכולת קיום מינימאלית של אוכל לבוש מיטה וכדומה, וכמובן שכשיהיה לו יכולת ישלם את חובו. נראה שהסיבה שהשו"ע בדין זה כלל לא הביא את דברי ר"ת להלכה הינה, משום שבדין מסדרין לבעל חוב, גם לסוברים שפריעת בעל חוב מצווה כשיטת ר"ת, יכולים להסתדר עם דין זה. משום שלמעשה לא משחררים את בעל החוב מחובו, אלא רק לא גובים ממנו את כל החוב בבת אחת, ע"מ לתת לו יכולת קיום מינימאלית, ויכולת לשקם עצמו. לכן אין בכך סתירה מובהקת, למצוות פריעת בעל חוב.

- למרות דברי ר"ת לפיהם יש לבי"ד לעשות הכל ע"מ לגרום לבעל החוב לפרוע את חובו, מודה ר"ת שאין לבית הדין לכפות את הלווה לשעבד גופו לפירעון החוב. לכן אין לבית הדין לחייבו לפרוע את חובו, באופן שכופים אותו לעבוד ע"מ להחזיר את חובו. הסיבה לכך, כפי שמובאת בסמ"ע הינה, שאם יעשו בי"ד כן, יש בכך משום עברה על איסור עבדות באדם מישראל, הנובע מהפסוק "כי לי בני ישראל עבדים". כ"כ אומר ר"ת, ונפסק להלכה ע"י השו"ע, שכשם שאסור לבי"ד לחייבו לעבוד ע"מ לפרוע את חובו, כך גם אסור לכלוא את מי שאין ביכולתו לשלם את הלוואתו, אלא יש להשתמש בדרכים אחרות ע"מ להכריחו לפרוע חובו. נמצא שישנם שלוש רמות הלכתיות בדברי הראשונים והפוסקים בדין פריעת בעל חוב מצווה. רמה ראשונה היא המחלוקת בין הרמב"ם לר"ת, בשאלה האם לשלוח בי"ד מותר להיכנס לבית הלווה ע"מ לפרוע לו חובו. מחלוקת זו מובאת גם בדברי השו"ע להלכה ולא הוכרעה, ולכן יש לחשוש לשתי השיטות. רמה שנייה היא המחלוקת בין ר"ת לרוב הפוסקים, אם מסדרים לבעל חוב ומותירים לו כמה דברים לצורך קיום מינימלי, או שגובים ממנו כל מה שיש ברשותו. מחלוקת זו הוכרעה והשו"ע פוסק בה שמסדרים לבעל חוב. רמה שלישית היא ההסכמה של כל הראשונים והפוסקים, שאין לבית הדין לכפות על הלווה לצאת לעבוד לצורך פירעון חובו, וכן אין להכניסו למאסר לצורך כך.
- יכולת הגביה של בית הדין את החוב מהלווה, כפי שמובאת בדברי הפוסקים בסוגייתנו, צריכה להיות אבן יסוד בנהלי "ההוצאה לפועל" במדינת ישראל. ראשית מדברי כל הפוסקים נראה, שלמרות שבמקרים מסוימים יכול אדם לעשות דין לעצמו, בלא כל צורך במערכת שיפוטית- עבד איניש דינא לנפשיה, באופן ברור נראה שבגביית החוב מהלווה אסור לאדם להיכנס לביתו של הלווה ולגבות את חובו. העושה כן עובר על איסור דאורייתא. נמצא שההוצאה לפועל במדינת ישראל צריכה להיות ערכאה שיפוטית לכל דבר ועניין, ורק אחר שהרכב שופטים בדק ומצא שאכן הלווה חייב למלווה ומסרב לשלם לו, יש להם להפעיל את הסמכויות כדלקמן. כלומר מוסד ההוצאה לפועל צריך להיות אחד מתפקידי הליבה של הרשות השיפוטית במדינת ישראל על כל המשתמע מכך, ולא רק מוסד פקידותי אשר מבצע נהלים ואוכף חוקים כמשטרה וכדומה. בנוסף לכך, כיוון שהמחלוקת האם מותר לשלוח בית הדין- הוצאה לפועל, להיכנס לבית הלווה ע"מ לגבות חובו לא הוכרעה, וכן מכיוון שע"פ כל הפוסקים אין להכניס למאסר את הלווה המסרב לפרוע את חובו, יש להוצאה לפועל, בטרם כניסתם לבית הלווה, להשתמש בכלים אחרים העומדים לרשותם ע"מ לחייב את הלווה לפרוע את חובו, כגון עיקול חשבונות בנק, צווי איסור יציאה מהארץ וכדומה, כפי שנעשה לסרבני גט שגם הכנסתם למאסר הינה ברירת מחדל, ואינה רצויה מבחינה הלכתית. רק כאשר כל שאר הדרכים העומדים לרשותם לא הועילו, וישנה אינדיקציה ברורה שהלווה מסתיר נכסים בתוך ביתו שניתן יהיה לפרוע את חובו של הלווה מהם, או אז יש לסמוך על דברי הב"י ולהיכנס לבית הלווה ע"מ לפרוע את חובו מדין פריעת בעל חוב מצווה כדברי ר"ת הנ"ל. בנוסף גם בגבייה של החוב ע"י הוצאה לפועל, מכיוון שנפסק להלכה שמסדרים לבעל חוב, ממילא יש להציג את כל נכסיו של הלווה כולל הכל, ואז ע"פ דברי הפוסקים, יש להותיר לו יכולת קיום מינימלית כמובא בהלכה, ולכך בוודאי ישנו צורך בשיקול דעת שיפוטי, שיפסוק מה יש להשאיר לו ומה לא, ולא די בסמכות פקידותית גבוהה ככל שתהיה. יש להוסיף ולומר, שאין כל היתר לנוהג הקיים כיום בהוצאה לפועל, למכור את נכסיו של הלווה במכירי הפסד, רק ע"מ לזרז את תהליך הגביה וסיום התיק. במעשה זה יש משום גזל גמור, האסור לחלוטין אף במצבים בהם הלווה התנהג שלא כשורה. בשולי הדברים הללו יש לציין, שאיסור הכניסה לבית החייב ע"מ לגבות את חובו בעל כורחו, נאמר בלבוש, אך בחיוב משכורות וכדומה לא חלים איסורים אלו, ואין כאן המקום להאריך בפרטים אלו.
- ישנו נוהג המשפטי כלכלי המצוי כיום במדינת ישראל, לפיו כאשר מתרשמים הגורמים הרלוונטים שאין לחייב כל יכולת להחזיר חובו ולפרוע הלוואתו- חדלות פירעון, ובמקרים מסוימים לפי שיקול דעתו של השופט מכריזים עליו כפושט רגל. משמעות הדבר הינה שנכסיו הקיימים יחולקו ע"פ חישובים שונים בין כלל הנושים, ומיתרת החוב יפטר החייב לעולם, דהיינו אפילו אם בעתיד יוכל החייב להחזיר חובו עקב העובדה ששיקם עצמו מבחינה כלכלית, לא יתחייב לפרוע חובו כלל. הסיבה המוסרית לפטור מהחזר החוב הינה, ע"מ לתת לאנשים שנקלעו למשברים כלכליים כבדים הזדמנות שנייה לחזור לחיים נורמליים, ולא לחיות כל חייהם בהחזרת חובות כבדים, אשר לעיתים לא יסיימו את פירעונם עד סוף ימי חייהם. ע"פ דברינו נראה, שדעת התורה אינה מסכימה למהלך זה של פשיטת רגל, וכפי שאומרים הפוסקים, אדם חייב להשיב את כל החובו, וסידור החוב הנ"ל עניינו רק פריסתו לתשלומים, ולא ביטול החוב כליל. הפוסקים אשר ראו כולם את המהלך של פשיטת רגל כנוגד לתורה ועקרונותיה, נחלקו האם בכל זאת, מכיוון שחוקי המדינה מקבלים מהלך זה של פשיטת רגל, יש לקבלו מבחינה הלכתית. אחרונים רבים אשר דנו בכשרותו ההלכתית של הליך פשיטת הרגל, סברו להלכה שאין לקבלו, משום שלמרות שאנו מקבלים להלכה את העיקרון האומר שיש לכבד את חוקי המדינה- דינא דמלכותא דינא, לא ניתן לקבל את חוקי המדינה כאשר הינם נוגדים וסותרים דיני תורה. לדברי פוסקים אלו, הליך פשיטת הרגל נוגד מהותית את דעת התורה, לפיה לא ניתן יהיה לבעל

- החוב להיפטר מחובו לעולם, וכל עוד ביכולתו לשלם חובו חייב לעשות כן עד יומו האחרון. לעומת זאת ישנם אחרונים הסוברים שהליך פשיטת הרגל, למרות שעקרונית סותר את דעת התורה, יש לקבלו להלכה, משום שכל אדם המלווה הלוואות כיום, עושה זאת על דעת המנהג הרווח בשוק לפיו, במידה ובית המשפט יכריז על הלווה שלו כפושט רגל, ממילא לא יוכל לגבות ממנו את חובו. ממילא, כשם שיכול המלווה למחול בכל רגע על חובו, ולא יהיה חייב הלווה להחזיר לו חובו, כך גם ישנה מחילה מכח הנוהג הקיים בשוק, שעל דעת נוהג זה התקיימה ההלוואה. לכאורה המצדדים להקל ולקבל הלכתית הליך פשיטת רגל צודקים, שהרי בהלוואה הניתנת כיום ישנה הבנה שעשוי להתבצע הליך פשיטת רגל. אם כן, יש כאן הלוואה על תנאי שאם תהיה פשיטת הרגל ימחל המלווה על חובו. אלא שנראה לומר שהאחרונים חולקים במחלוקת הראשונים הנ"ל. האוסרים פשיטת רגל סוברים כדברי ר"ת ור"י, אשר לדעתם פריעת בעל חוב הינה מצווה ככל המצוות, ודין זה התקבל להלכה, ממילא לא ניתן לוותר על חוב זה בלא מחילה מוחלטת של המלווה על החוב. שהרי בהליך פשיטת הרגל ישנו עברה, לא רק על דיני ממונות אשר ניתנים למחילה, אלא גם על דיני מצווה מהתורה לפרוע ההלוואה. לכן לדעתם אין לקבל הליך פשיטת רגל הלכתית, ויש בהליך זה משום ביטול מצוות עשה של פריעת בעל חוב. לעומתם, לדעת הפוסקים הסוברים שניתן לקבל הלכתית הליך פשיטת הרגל, סוברים כדעת הרמב"ם וסיעתו, לפיהם הסיבה שחייב בעל החוב לפרוע חובו הינה משום ששיעבודא דאוריתא, כלומר שבמידה מסוימת נכסי הלווה שייכים גם למלווה, ואם לא פורע חובו גוזל את המלווה. מכיוון שלדעה זו אין מצווה לפרוע החוב, משום שדעה זו לא התקבלה להלכה לשיטתם, ממילא ניתן להבין מדוע אפשר לומר שאין בהליך פשיטת הרגל דין מובהק נגד דיני תורה, אלא ככל דיני ממונות אשר ניתנים למחילה, כך גם בהליך זה ישנה מחילה מכח המנהג הקיים לא להחשיב את ההלוואה במצב זה כמחילה ע"י המלווה. מדברים אלו עולה כי לכל הדעות מוטב יהיה לוותר על הליך פשיטת הרגל. שהרי גם למתירים הליך זה מבחינה הלכתית, עושים זאת מתוקף העובדה שכך מנהג המדינה, אך נראה שגם אם המנהג תקף ואינו סותר ישירות דיני תורה, אין רצון התורה וחז"ל לפטור את בעל החוב מתשלומיו, אלא כאשר ישנו צורך לפרוס לו את התשלומים ע"מ שיוכל לקיים אורח חיים נורמלי, אך יאלץ ביום מן הימים לפרוע כל חובו. באשר לטענת המשפטנים והמחוקקים המצדדים במוסריותה של פשיטת הרגל, המקנה אפשרות, לאנשים שנקלעו למצוקה כלכלית, לפתוח דף חדש. יש לומר שאין זה מוסרי כלל ועיקר לעשות זאת על חשבון המלווים, שלעיתים ניזוקים מהליך פשיטת הרגל באופן קשה מאוד, ונקלעים בעצמם למצבים כלכליים מסובכים על לא עול בכפם, בעוד שפושט הרגל לו רוצים לדאוג, אחראי לחלוטין למעשיו. מ"מ יש להציע, שבמקום שמלווים עצמם ימחלו על החוב בעל כורחם בהליך פשיטת הרגל, מדינת ישראל כמדינת רווחה, תקים מערך תמיכה כלכלית באותם אנשים שהגיעו למצב של חדלות פירעון ואינם יכולים לפרוע את חובם, ותיתן להם את הכסף הנחוץ להם לצורך החזרת החוב באופן שלא יצטרכו להחזיר אותו, כדין כל צדקה הניתנת שלא ע"מ לפרועה, ובכך גם המלווים שלא חטאו יקבלו את כספם, וגם המדינה תקיים את מצוות הצדקה באופן כזה, שרק מוסד עם משאבים כה רבים יכול לקיים במצבים מורכבים מעין אלו. אם דרך זו אינה ישימה יש לחשוב על דרכי פעולה נוספות אך וודאי שאין כל הצדקה מוסרית לעזור ללווים לפתוח דף חדש על חשבון המלווים.